

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์

GUIDELINES FOR LEARNING MANAGEMENT TO DEVELOP DESIRED
CHARACTERISTICS OF SOCIAL STUDIES STUDENTS
IN BUDDHIST UNIVERSITIES

¹ปริญญ์รดา อุทัยสา และ ²พระปลัดภัครวัฒน์ สีลเตโช (โพนสิงห์)

¹Phalinrada Authaisa and ²Phra Palad Pakrawat Silatejo (Phonsing)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹phalinrada.aut@mcu.ac.th, ²cheerzaa22@gmail.com

Received: October 20, 2024; **Revised:** December 15, 2024; **Accepted:** January 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นอาจารย์วิทยาลัยสงฆ์มหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและอาจารย์หน่วยวิทยบริการจังหวัดกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น รวมจำนวน 12 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีดังนี้ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ทักษะทางปัญญา 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 6) ด้านวิถีวิทยาการจัดการเรียนรู้ 2.

¹ นักวิชาการศึกษา, วิทยาลัยสงฆ์มหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² อาจารย์ ดร., หน่วยวิทยบริการจังหวัดกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีดังนี้ 1) การวางแผนการเรียนการสอน 2) การใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย 3) การสนับสนุนการคิดเชิงวิเคราะห์ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ 5) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนา และ 6) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คำสำคัญ : แนวทางการจัดการเรียนรู้, พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์, นิสิตสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยสงฆ์

Abstract

This research aims to: 1) Study the desired attributes of social studies students in Buddhist universities, and 2) Present guidelines for learning management to develop these desired attributes. This qualitative research involved document analysis and interviews with 12 target participants, including lecturers from the Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Maha Sarakham Buddhist College, and the Kalasin Provincial Service Unit of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus. The findings revealed: 1. The desired attributes of social studies students in Buddhist universities include: 1) Moral and ethical values. 2) Knowledge. 3) Intellectual skills. 4) Interpersonal and responsibility skills. 5) Analytical skills, communication, and use of information technology, and 6) Learning management methodology. 2. The guidelines for learning management to develop these desired attributes include: 1) Lesson planning. 2) Use of diverse teaching methods. 3) Support for critical thinking. 4) Learning assessment. 5) Creation of a conducive learning environment, and 6) Promotion of lifelong learning

Keywords : Guidelines for learning management, Develop desired characteristics, Social Studies students, Buddhist universities

บทนำ

แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้เป็น “มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์

สมัยใหม่และสร้างพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม” หมายถึง การเป็นมหาวิทยาลัยที่ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ในการขับเคลื่อนพันธกิจเพื่อสร้างพุทธนวัตกรรมในการพัฒนาจิตใจและสังคม สอดคล้องกับการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 4 กลุ่มพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา โดยยังคงเป็นไปตามปรัชญา ปณิธาน ตลอดจนพันธกิจของมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2566)

สาระตามข้อ 4.3 ในประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของแต่ละระดับคุณวุฒิ โดยในระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งต้องกำหนดเป้าหมายและดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะครบคณอย่างน้อย 5 ด้าน (ศูนย์เรียนรู้ มหาวิทยาลัยรังสิต, ออนไลน์) ดังนี้ 1) คุณธรรม จริยธรรม สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพโดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก เป็นต้น 2) ความรู้ มีองค์ความรู้ในสาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ ตระหนักรู้หลักการและทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ มีความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชาและตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการต่อยอดองค์ความรู้ ส่วนหลักสูตรวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติ จะต้องตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ 3) ทักษะทางปัญญา สามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูลแนวคิดและหลักฐานใหม่ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และใช้ข้อมูลที่ได้ในการแก้ไขปัญหาและงานอื่นๆ ด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ทางภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอันถ่องแท้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพ สำหรับหลักสูตรวิชาชีพนักศึกษาสามารถใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำและหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีส่วนช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในสถานการณ์ที่ไม่ชัดเจนและต้องใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาตนเองและอาชีพ 5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้ IT สามารถศึกษาและทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา สามารถเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือ

คณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมในการศึกษาค้นคว้าและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล แปลความหมาย และนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการพูด การเขียน สามารถเลือกใช้รูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันได้

ด้วยอัตลักษณ์ในการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นหลักสูตรที่สำคัญของมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาที่สำคัญของโลก ที่รวมการศึกษาภาคปกติ (ทางโลก) และการศึกษาทางพระพุทธศาสนา (ทางธรรม) เข้าด้วยกัน ประกอบกับการจัดการศึกษาที่เน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ สำหรับนิสิตเป็นพัฒนาการไปอีกขั้นหนึ่งของการประกันคุณภาพที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ ในการจัดการเรียนการสอน จึงกำหนดเพิ่มทักษะวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ เป็นด้านที่ 6 จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นเป็นการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพให้เป็นไปตามนวนลักษณ์ของบัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการในกระบวนการจัดการเรียนสอน เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพ (พุลศักดิ์ หอมสมบัติ, สมควร นามสีฐาน และนิรัช เรืองแสน, 2565)

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะช่วยให้นิสิตสังคมศึกษามีคุณสมบัติที่พึงประสงค์และสามารถเผชิญกับความท้าทายในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์

เชิงลึก (Interview) เป็นวิธีวิจัยเพื่อให้ทราบถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ได้แก่ อาจารย์วิทยาลัยสงฆ์มหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 15 รูป/คน และอาจารย์หน่วยวิทยบริการจังหวัดกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น จำนวน 20 รูป/คน รวมจำนวน 35 รูป/คน

กลุ่มเป้าหมาย (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) ได้แก่ อาจารย์วิทยาลัยสงฆ์มหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 5 รูป/คน และอาจารย์หน่วยวิทยบริการจังหวัดกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น จำนวน 7 รูป/คน รวมจำนวน 12 รูป/คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ตำรา วารสาร งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ และวิเคราะห์การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีดังนี้ 1) คุณธรรม จริยธรรม สร้างพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการมีจริยธรรมในชีวิตประจำวัน ทำให้การกระทำต่างๆ ของบุคคลมีทิศทางที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม 2) ความรู้ เพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ทำให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ทักษะทางปัญญา พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา และการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการเผชิญหน้ากับปัญหาและการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ สร้างความสามารถในการทำงานเป็นทีม การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการรับผิดชอบต่อหน้าที่และภารกิจที่ได้รับ

มอบหมาย 5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เสริมสร้างความสามารถในการใช้ข้อมูลเชิงตัวเลข การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงานและการเรียนรู้ และ 6) วิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ทำให้สามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีดังนี้ 1) การวางแผนการเรียนการสอน 2) การใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย 3) การสนับสนุนการคิดเชิงวิเคราะห์ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ 5) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนา และ 6) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีดังนี้ 1) คุณธรรม จริยธรรม สร้างพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการมีจริยธรรมในชีวิตประจำวัน ทำให้การกระทำต่างๆ ของบุคคลมีทิศทางที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม 2) ความรู้ เพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ทำให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ทักษะทางปัญญา พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา และการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการเผชิญหน้ากับปัญหาและการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ สร้างความสามารถในการทำงานเป็นทีม การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการรับผิดชอบต่อหน้าที่และภารกิจที่ได้รับมอบหมาย 5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เสริมสร้างความสามารถในการใช้ข้อมูลเชิงตัวเลข การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงานและการเรียนรู้ และ 6) วิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ทำให้สามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา

สอดคล้องกับมาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละด้านตามหลักสูตรศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาชีพ (คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562) โดยกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม

(1) รัก ศรัทธาและภูมิใจในวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ความเป็นครูและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู

(2) มีจิตอาสา จิตสาธารณะ อดทนอดกลั้น มีความเสียสละ รับผิดชอบและซื่อสัตย์ ต่องานที่ได้รับมอบหมายทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ และสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ และเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน

(3) มีค่านิยมและคุณลักษณะเป็นประชาธิปไตย คือ การเคารพสิทธิ และให้เกียรติคนอื่น มีความสามัคคีและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ใช้เหตุผลและปัญญาในการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจ

(4) มีความกล้าหาญและแสดงออกทางคุณธรรมจริยธรรม สามารถวินิจฉัย จัดการ และคิดแก้ปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรมด้วยความถูกต้องเหมาะสมกับสังคม การทำงานและสภาพแวดล้อม โดยอาศัยหลักการ เหตุผลและใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม บรรทัดฐานทางสังคม ความรู้สึกของผู้อื่นและประโยชน์ของสังคมส่วนรวม มีจิตสำนึกในการธำรงความโปร่งใสของสังคม และประเทศชาติ ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันและความไม่ถูกต้อง ไม่ใช้ข้อมูลบิดเบือน หรือการลอกเลียนผลงาน

2) ด้านความรู้

(1) มีความรอบรู้ในหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาสาระด้านวิชาชีพของครู อาทิกำนิยมของครู คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ จิตวิญญาณครู ปรัชญาความเป็นครูจิตวิทยาสำหรับครู จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้และช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนหลักสูตรและวิทยาการการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการศึกษาและการเรียนรู้การวัดประเมินการศึกษาและการเรียนรู้การวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนและภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครูทักษะการนิเทศและการสอนงาน ทักษะเทคโนโลยีและดิจิทัล ทักษะการทำงานวิจัยและวัดประเมิน ทักษะการร่วมมือสร้างสรรค์ และทักษะศตวรรษที่ 21 มีความรู้ ความเข้าใจในการบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติจริงและการบูรณาการข้ามศาสตร์ อาทิ การบูรณาการการสอน (TPCK) การสอนแบบ STEM ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) และมีความรู้ในการประยุกต์ใช้

(2) มีความรอบรู้ในหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาวิชาที่สอน สามารถวิเคราะห์ ความรู้ และเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้งสามารถติดตามความก้าวหน้าด้านวิทยาการและนำไป ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้และเนื้อหาสาระด้านมาตรฐานผลการเรียนรู้ ด้านความรู้ของแต่ละสาขาวิชาตามเอกสารแนบท้าย

(3) มีความรู้ เข้าใจชีวิต เข้าใจชุมชน เข้าใจโลกและการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความ แตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถเผชิญและเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสามารถนำ แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและพัฒนาตน พัฒนางาน และพัฒนาผู้เรียน

(4) มีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามมาตรฐาน

3) ทักษะทางปัญญา

(1) คิด ค้นหา วิเคราะห์ข้อเท็จจริง และประเมินข้อมูล สื่อ สารสนเทศจาก แหล่งข้อมูลที่หลากหลายอย่างรู้เท่าทันเป็นพลเมืองต้นรู้ มีสำนึกสากล สามารถเผชิญและก้าวทัน กับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคดิจิทัล เทคโนโลยีข้ามแพลตฟอร์ม (Platform) และโลกอนาคต นำไป ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและวินิจฉัยแก้ปัญหาและพัฒนางานได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึง ความรู้ หลักการทางทฤษฎี ประสบการณ์ภาคปฏิบัติ ค่านิยม แนวคิด นโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ บรรทัดฐานทางสังคมและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

(2) เป็นผู้นำทางปัญญา สามารถคิดริเริ่มและพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำ ทางวิชาการและวิชาชีพ มีความเข้มแข็งและกล้าหาญทางจริยธรรมสามารถชี้แนะและถ่ายทอด ความรู้แก่ผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนและสังคมอย่างสร้างสรรค์

(3) สร้างและประยุกต์ใช้ความรู้จากการทำวิจัยและสร้างหรือร่วมสร้างนวัตกรรมเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้สร้างหรือร่วมสร้างนวัตกรรม รวมทั้งการ ถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนและสังคม

(4) ตระหนักรู้ เห็นคุณค่าและความสำคัญของศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน พัฒนาผู้เรียนพัฒนางานและพัฒนาชุมชน

4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

(1) เข้าใจและใส่ใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น มีความคิดเชิงบวก มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และทางสังคม

(2) ทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำงานเป็นทีม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เรียน ผู้ร่วมงาน ผู้ปกครองและคนในชุมชน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

(3) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ต่อตนเอง ต่อผู้เรียน ต่อผู้ร่วมงาน และต่อส่วนรวม สามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหาตนเอง กลุ่มและระหว่างกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์

5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

(1) มีทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อเข้าใจองค์ความรู้ หรือประเด็นปัญหาทางการศึกษาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

(2) สื่อสารกับผู้เรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนและสังคม และผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยสามารถเลือกใช้การสื่อสารทางวาจา การเขียน หรือการนำเสนอด้วยรูปแบบต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารหรือนวัตกรรมต่างๆ ที่เหมาะสม

(3) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลหรือความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การทำงาน การประชุม การจัดการและสืบค้นข้อมูลและสารสนเทศรับและส่งข้อมูลและสารสนเทศโดยใช้ดุลยพินิจที่ดีในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลและสารสนเทศ อีกทั้งตระหนักถึงการละเมิดลิขสิทธิ์และการลอกเลียนผลงาน

6) ด้านวิถีวิทยาการจัดการเรียนรู้

(1) มีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดปรัชญาการศึกษา สามารถตัดสินใจเลือกใช้ปรัชญาตามความเชื่อในการสร้างหลักสูตรรายวิชา การออกแบบเนื้อหาสาระกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยีการสื่อสาร การวัดและประเมินผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดการเรียนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน แหล่งการเรียนรู้แบบเปิดได้อย่างเหมาะสมกับสภาพบริบทที่ต่างกันของผู้เรียนและพื้นที่

(2) มีความสามารถในการนำความรู้ทางจิตวิทยาไปใช้ในการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ออกแบบกิจกรรม การจัดเนื้อหาสาระ การบริหารจัดการ และกลไกการช่วยเหลือ แก้ไข และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนที่ตอบสนองความต้องการ ความสนใจความถนัด และศักยภาพของผู้เรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งผู้เรียนปกติและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหรือผู้เรียนที่มีข้อจำกัดทางกาย

(3) จัดกิจกรรมและออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและการทำงานในสถานการณ์จริง ส่งเสริมการพัฒนาการคิด การทำงาน การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น โดยบูรณาการการทำงาน

กับการเรียนรู้และคุณธรรมจริยธรรม สามารถประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนา ด้วยความความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยและรับผิดชอบต่อผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด

(4) สร้างบรรยากาศ และจัดสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ แหล่งวิทยาการ เทคโนโลยี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ มีความสามารถในการประสานงานและสร้างความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่ออำนวยความสะดวกและร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้ มีปัญญารู้คิดและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องให้เต็มตามศักยภาพ

(5) มีทักษะศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการรู้เรื่องทักษะการคิด ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ ทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทักษะเทคโนโลยี และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำทักษะเหล่านี้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาตนเอง

และสอดคล้องกับ ขวัญตา หนูปล้อง, สุดาวรรณ มีบัว และ ลัญจกร นิลกาญจน์ (2562) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิต สาขาการจัดการ วัฒนธรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาการจัดการวัฒนธรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดนครศรีธรรมราช ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4 กลุ่ม คือ ผู้นำและผู้บริหาร องค์การท้องถิ่นเกี่ยวกับ ฝ่ายสนับสนุนองค์กร หน่วยงานเอกชน และบุคคล กลุ่มคนที่มีบทบาทการเป็นผู้นำจัดกิจกรรมวัฒนธรรมทั้ง 6 ด้าน มีความคิดเห็นด้านอัตลักษณ์บัณฑิตในภาพรวมค่าเฉลี่ยแต่ละระดับมาก

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสังคมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีดังนี้

1) การวางแผนการเรียนการสอน โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน เนื้อหาที่ต้องการสอน วิธีการสอนที่เหมาะสม และการประเมินผล

2) การใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การสนทนา การทำงานกลุ่ม และการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสนใจ

3) การสนับสนุนการคิดเชิงวิเคราะห์ จัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และแก้ไขปัญหา

4) การประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการประเมินผลที่เน้นการพัฒนา เช่น การให้ข้อเสนอแนะ การตรวจสอบความเข้าใจและการปรับปรุงการเรียนรู้

5) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนา การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและสนับสนุนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยและเต็มใจที่จะเรียนรู้

6) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความเต็มใจและความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวตลอดชีวิต

ด้วยกระบวนการเหล่านี้ ผู้สอนสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ภาพพิมพ์ พรหมวงศ์ () ได้ศึกษาวิจัยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ผลการศึกษา พบว่า นักเรียน ม.6 ครู อาจารย์ นักการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ผู้ประกอบการพนักงาน สังเกตพฤติกรรมครูพลศึกษา ในโรงเรียนคาดหวังให้ครูพลศึกษาในอนาคตปฏิบัติ คือ การมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีความสามารถในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการปฏิบัติงานวิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนเสนอทางออกและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม สามารถในการสื่อสาร

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ (TQF:HED) โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการในกระบวนการจัดการเรียน สอน เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติที่ให้การ ศึกษาเป็นเครื่องมือกลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นพลเมือง มีองค์ความรู้ที่ สำคัญ มีทักษะการดำรงชีวิต มีคุณลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ส่งผลให้มีคุณลักษณะ บัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยมีแนวทางที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) คุณธรรม จริยธรรม สร้างพื้นฐานของ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและการมีจริยธรรมในชีวิตประจำวัน ทำให้การกระทำต่างๆ ของ บุคคลมีทิศทางที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม 2) ความรู้ เพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจใน เรื่องต่างๆ ทำให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ทักษะทางปัญญา พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา และการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็น ทักษะสำคัญในการเผชิญหน้ากับปัญหาและการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ 4) ทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ สร้างความสามารถในการทำงานเป็นทีม การ

สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการรับผิดชอบหน้าที่และภารกิจที่ได้รับมอบหมาย 5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เสริมสร้างความสามารถในการใช้ข้อมูลเชิงตัวเลข การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงานและการเรียนรู้ และ 6) วิถีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ทำให้สามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญตา หนูปลั่ง, สุตาวรรณ มีบัวและ ลัญจกร นิลกาญจน์. (2562). *การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิต สาขาการจัดการวัฒนธรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 10(2), 189-200.
- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2562). *หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาชีพ*. อยุธยา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พูลศักดิ์ หอมสมบัติ, สมควร นามสีฐาน และนิรัช เรืองแสน. (2565). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณสมบัติอันพึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สำหรับนิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(3), 145-162.
- ภาพพิมพ์ พรหมวงศ์. (2559). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 6(1), 111-119.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2566). *แผนพัฒนามหาวิทยาลัย ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. อยุธยา: กองแผนงานสำนักงานอธิการบดี.
- ศูนย์เรียนรู้ มหาวิทยาลัยรังสิต. *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษา กำหนด*. <https://lc.rsu.ac.th/weblog/25>